

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زبان داد سرکیفر

منطبق با فی.د.ک. ج.د. مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴

مؤلف

دکتر رجب گلدوست جویباری

عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

انتشارات جنگل

سرشناسه
عنوان قراردادی
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه.
موضوع : آیین دادرسی جزایی -- ایران
دهبندی : KMH4610/5819 1393
رده‌بندی دی‌یو : 345/5505
شماره ثبت کتابخانه ملی : 3598895

گلدوست جویباری، رجب، ۱۳۳۷-
ایران. قوانین و احکام
آیین دادرسی کیفری منطبق با ق.آ.د.ک جدید مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۰۴
مؤلف: رجب گلدوست جویباری.
تهران: جنگل، جاودانه، ۱۳۹۳
۴۶۴ ص
۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۱۹۶-۲
وضعت فهرست‌نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه.
موضوع : آیین دادرسی جزایی -- ایران
دهبندی : KMH4610/5819 1393
رده‌بندی دی‌یو : 345/5505
شماره ثبت کتابخانه ملی : 3598895

چند

عنوان کتاب: آیین دادرسی کیفری
تألیف: دکتر رجب گلدوست جویباری
ناشر: انتشارات جنگل، جاودانه
ناظر فنی: امین لشکری
نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۳
قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۶۵۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۱۹۶-۲

<http://www.junglepub.org>
Info@junglepub.org

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵-۹-۶۶۴۸۲۸۳۰
۰۳۱۱-۳۲۰۵۰۶۷-۳۲۰۳۸۰۰۰-۹

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

فهرست مطالب

پیشگفتار

مقدمه

فصل اول: کلیات دادرسی کیفری	۱
گفتار اول: تعریف آیین دادرسی کیفری	۲
گفتار دوم: موضوع آیین دادرسی کیفری	۶
الف) موضوع اصلی	۶
ب) موضوع فرعی	۶
گفتار سوم: اهداف قانونگذار در تدوین مقررات دادرسی کیفری	۷
الف) تأمین منافع جامعه	۷
ب) تأمین منافع فرد	۷
گفتار چهارم: ارتباط مقررات آیین دادرسی کیفری با سایر رشته‌ها	۸
الف) ارتباط آیین دادرسی کیفری با حقوق جزا	۸
ب) ارتباط آیین دادرسی کیفری با سیاست کیفری	۹
ج) ارتباط آیین دادرسی کیفری با جرم‌شناسی	۱۰
د) ارتباط آیین دادرسی کیفری با آیین دادرسی مدنی	۱۱
گفتار پنجم: وجوه افتراق میان قوانین شکلی و ماهوی کیفری	۱۳
الف) اجرای قوانین کیفری در زمان	۱۳
ب) روش تفسیر قوانین جزایی	۱۵

- ج) از لحاظ موضوع قانون ۱۵
- گفتار ششم: منابع آیین دادرسی کیفری ۱۶
- الف) قانون و منابع معتبر فقهی ۱۶
- ب) رویه قضایی ۱۹
- ج) نظریه حقوقدانان (دکترین) ۲۰
- د) عرف و عادت ۲۰

- فصل دوم: نظام‌ها یا سیستم‌های دادرسی کیفری ۲۳
- گفتار اول: مشخصات سیستم دادرسی اتهامی ۲۴
- الف) معایب سیستم دادرسی اتهامی ۲۶
- ب) محاسن سیستم دادرسی اتهامی ۲۷
- گفتار دوم: سیستم دادرسی تحقیقی ۲۸
- الف) معایب سیستم دادرسی تحقیقی ۳۰
- ب) محاسن سیستم دادرسی تحقیقی ۳۱
- گفتار سوم: سیستم دادرسی مختلط (تراسوی) ۳۱
- گفتار چهارم: سیستم دادرسی اسلامی و مقایسه آن با دیگر نظام‌های دادرسی ۳۲
- الف) عزل و نصب قاضی ۳۴
- ب) یک مرحله‌ای بودن دادرسی ۳۴
- ج) اصل وحدت قاضی ۳۵

- فصل سوم: دعاوی ناشی از جرم و نحوه رسیدگی آنها ۳۷
- گفتار اول: وجوه افتراق و اشتراک میان دعوی عمومی و دعوی خصوصی ۴۰
- الف) جهات افتراق ۴۱
- ب) جهات ارتباط ۴۲
- گفتار دوم: موانع تعقیب دعوی عمومی ۴۷

۴۸	الف) عدم شکایت شاکی
۴۹	ب) جنون متهم
۵۱	ج) مصونیت
۵۳	د) اناطه کیفری
۵۸	گفتار سوم: موارد سقوط دعوی عمومی
۵۹	الف) فوت متهم
۶۲	ب) گذشت شاکی خصوصی در جرایم قابل گذشت
۶۲	ج) عفو رومی
۶۴	د) نسی مجازاتیه موجب قانون لاحق
۶۵	ه) مرور زمان
۶۶	و) توبه متهم
۶۷	ز) اعتبار امر مختوم
۶۸	گفتار چهارم: مقررات رسیدگی به دعاوی خصوصی و جرم
۶۸	الف) قواعد مرحله کشف و تحقیق جرایم
۷۸	ب) اختیارات و وظایف مقام قضایی دادسرا در مرحله تعقیب متهم
۸۱	اول: خصوصیات دادسرا
۸۱	۱. سلسله مراتب قضایی و اداری
۸۴	۲. وحدت دادسرا
۸۵	۳. استقلال دادسرا
۸۶	۴. قابل رد بودن مقامات قضایی دادسرا
۸۸	۵. عدم مسئولیت کیفری و مدنی
۹۰	دوم: وظایف و اختیارات دادستان
۹۰	۱. وظایف دادستان
۹۱	۱-۱. اصل الزامی یا قانونی بودن تعقیب متهم
۹۲	۲-۱. اصل موقعیت داشتن یا مناسب بودن تعقیب متهم

- ۱-۲-۱. صدور قرار ترک تعقیب متهم ۹۴
- ۲-۲-۱. صدور قرار بایگانی نمودن پرونده کیفری ۹۶
- ۳-۲-۱. قرار تعلیق تعقیب ۹۸
- ۱-۳-۲-۱. شرایط مربوط به جرم ارتكابی ۹۸
- ۲-۳-۲-۱. شرایط مربوط به طرفین امر کیفری ۹۹
- ۳-۳-۲-۱. مدت تعلیق تعقیب ۱۰۱
- ۴-۳-۲-۱. سایر مقررات تعلیق تعقیب ۱۰۲
- ۴-۲-۱. درخواست مهلت و ارجاع به میانجیگری ۱۰۳
- ۱-۴-۲-۱. شرایط مربوط به جرم ۱۰۳
- ۲-۴-۲-۱. شرایط مربوط به طرفین امر کیفری ۱۰۴
- ۳-۴-۲-۱. مدت مهلت یا ارجاع به میانجیگری ۱۰۴
- ۴-۴-۲-۱. مرجع میانجیگری ۱۰۵
- ۵-۴-۲-۱. مقررات میانجیگری ۱۰۵
۲. اختیارات دادستان ۱۰۶
- ۱-۲. اعلام جرم به دادستان ۱۰۷
- ۲-۲. اقامه شکایت ۱۰۹
- ۳-۲. حق نظارت دادستان ۱۱۰
- ۴-۲. حق ارجاع تحقیق و تعقیب متهم ۱۱۲
۳. انجام تحقیقات مقدماتی ۱۱۴
- ۱-۳. حق احضار ۱۱۵
- ۲-۳. حق جلب ۱۱۸
- ۱-۲-۳. جلب ستار ۱۲۰
- ۲-۲-۳. موارد جلب بدون احضار ۱۲۱
- ۳-۳. حق بازجویی و حق تفهیم اتهام ۱۲۲
- ۱-۳-۳. حق داشتن وکیل توسط متهم ۱۲۳

۲-۳-۳	غیرعلنی و ترافیعی بودن تحقیقات مقدماتی.....	۱۲۵
۳-۳-۳	ایجاد صلح و سازش و ارجاع امر به میانجیگری.....	۱۲۶
۴-۳-۳	تشکیل پرونده شخصیت متهم.....	۱۲۶
۴-۳	معاینه محل، تحقیقات محلی و ارجاع به کارشناس.....	۱۳۰
۵-۳	تفتیش و بازرسی منازل، اماکن و ضبط اشیاء.....	۱۳۲
۱-۵-۳	کنترل ارتباطات مخابراتی.....	۱۳۳
۶-۳	نیابت قضایی.....	۱۳۷
۱-۶-۳	نیابت قضایی عام.....	۱۳۷
۶-۳	نیابت قضایی خاص.....	۱۳۸
۴	صدور قرار تامین.....	۱۳۹
۱-۴	هدف صدور قرار تامین یا نظارت قضایی.....	۱۴۱
۲-۴	معیارهای تناسب قرار تامین.....	۱۴۱
۳-۴	شرایط قانونی صدور قرار تامین.....	۱۴۲
۴-۴	الزام یا اختیار در صدور قرار تامین.....	۱۴۴
۵-۴	مدت اعتبار قرار تامین.....	۱۴۵
۶-۴	انواع قرار تامین.....	۱۴۶
۱-۶-۴	قرار التزام با قول شرف.....	۱۴۶
۲-۶-۴	قرار التزام با وجه.....	۱۴۶
۳-۶-۴	قرار التزام به عدم خروج از حوزه قضایی با قول شرف.....	۱۴۷
۴-۶-۴	قرار التزام به عدم خروج از حوزه قضایی با تعیین وجه التزام.....	۱۴۷
۵-۶-۴	قرار التزام به معرفی نوبه‌ای.....	۱۴۸
۶-۶-۴	قرار التزام مستخدمان رسمی کشوری یا نیروهای مسلح با تعیین وجه التزام.....	۱۴۸
۷-۶-۴	قرار التزام به عدم خروج از منزل یا محل اقامت تعیین شده با تعیین وجه التزام.....	۱۴۹
۸-۶-۴	قرار کفالت.....	۱۵۰

- ۹-۶-۴. قرار وثیقه ۱۵۴
- ۱۰-۶-۴. قرار بازداشت موقت ۱۵۸
- ۱۰-۶-۴. شرایط صدور قرار بازداشت موقت ۱۶۰
- ۱۰-۶-۴. مدت اعتبار قرار بازداشت موقت و فک آن ۱۶۱
- ۱۰-۶-۴. مدت اعتراض به قرار بازداشت موقت ۱۶۴
- ۱۰-۶-۴. مقام قضایی تأییدکننده قرار بازداشت موقت ۱۶۵
- ۱۰-۶-۴. موافقت یا عدم موافقت دادستان با قرار بازداشت موقت .. ۱۶۵
- ۷-۴. مقررات مشترک یا اختصاصی قرارهای تأمین ۱۶۷
- ۷-۴. اختیار قاضی در صدور قرار تأمین ۱۶۷
- ۷-۴. ضمانت اجرای صدور قرار نامناسب ۱۶۷
- ۷-۴. مواظبت از اجرای قرار تأمین ۱۶۷
- ۷-۴. مدت اعتبار قرارهای تأمین ۱۶۸
- ۷-۴. موارد اخذ عقیبه بین بازپرس و دادستان در صدور قرارهای تأمین
کیفری و نحوه حل آن ۱۷۱
- ۷-۴. قابل اعتراض بودن یا نبودن قرارهای تأمین ۱۷۲
- ۷-۴. جبران خسارت متهم بازداشت شده ۱۷۲
- ۷-۴. صدور قرار تأمین در تعدد جرم ۱۷۵
- ۷-۴. میزان قرار التزام، کفالت و وثیقه ۱۷۶
- ۸-۴. صدور قرار نظارت قضایی ۱۷۷
- ۹-۴. صدور قرار تأمین علیه اموال متهم ۱۷۹
۵. صدور قرار نهایی ۱۸۰
- ۱-۵. قرار عدم صلاحیت ۱۸۱
- ۲-۵. قرار منع تعقیب ۱۸۲
- ۲-۵. به لحاظ جرم نبودن عمل ارتكابی یا حقوقی بودن آن ۱۸۲
- ۲-۵. عدم کفایت دلیل ۱۸۳

۱۸۳	۳-۲-۵. عدم انتساب اتهام به متهم
۱۸۴	۳-۵. قرار موقوفی تعقیب
۱۸۴	۴-۵. قرار مجرمیت یا جلب به دادرسی
۱۸۵	۵-۵. صدور کیفرخواست
۱۸۶	۱-۵-۵. تغییر عنوان اتهامی در کیفرخواست
۱۸۷	۲-۵-۵. استرداد کیفرخواست
۱۸۷	۳-۵-۵. اعلام رضایت شاکی قبل از ارسال کیفرخواست به دادگاه
۱۸۷	۵-۵. قابل اعتنا بودن یا نبودن قرارهای نهایی
۱۸۹	۷-۵. اختلاف عقیده بین بازپرس و دادستان در صدور قرار نهایی و نحوه حل آن
۱۹۲	گفتار پنجم: ضرر و زیان ناشی از جرم
۱۹۲	الف) ضرر و زیان مادی
۱۹۴	ب) منافع ممکن الحصول
۱۹۵	ج) ضرر و زیان معنوی
۱۹۶	د) تشریفات مطالبه خسارت و مدت زمان درخواست آن
۱۹۹	نمونه مسائل امتحانی: الف) آیین دادرسی کیفری (۱)
۲۰۷	پاسخ مسائل امتحانی: الف) آیین دادرسی کیفری (۱)
۲۱۵	فصل چهارم: سازمان و تشکیلات قضایی در امور کیفری
۲۱۵	گفتار اول: تقسیم مراجع قضایی بر مبنای نوع جرم
۲۱۷	الف) مراجع عمومی کیفری
۲۱۷	ب) مراجع اختصاصی
۲۱۷	۱. سازمان تعزیرات حکومتی
۲۱۹	۲. سازمان بازرسی کل کشور
۲۲۰	۳. دیوان عدالت اداری

۲۲۳	گفتار دوم: تقسیم مراجع قضایی بر مبنای مراحل دادرسی
۲۲۳	الف) مراجع بدوی
۲۲۴	ب) مراجع تجدیدنظر
۲۲۴	گفتار سوم: تشکیلات مراجع بدوی
۲۲۵	الف) شورای حل اختلاف
۲۲۶	ب) دادگاه کیفری دو
۲۲۷	ج) دادگاه کیفری یک
۲۲۹	گفتار چهارم: تشکیلات مراجع بدوی اختصاصی
۲۲۹	الف) دادگاه نظامی
۲۳۰	ب) دادگاه انقلاب
۲۳۰	ج) دادگاه ویژه روحانیت
۲۳۱	گفتار پنجم: تشکیلات مراجع تجدیدنظر (عمومی)
۲۳۱	الف) دادگاه تجدیدنظر استان
۲۳۲	ب) شعبه دیوان عالی کشور
۲۳۲	ج) دادگاه عمومی کیفری دو
۲۳۳	گفتار ششم: تشکیلات مراجع تجدیدنظر (اختصاصی)
۲۳۳	الف) دادگاه نظامی (۱)
۲۳۳	ب) دادگاه ویژه روحانیت
۲۳۴	ج) شعبه دیوان عالی کشور
۲۳۴	گفتار هفتم: تشکیلات مراجع عالی
۲۳۴	الف) شعبه دیوان عالی کشور
۲۳۵	ب) هیئت عمومی دیوان عالی کشور
۲۳۷	فصل پنجم: صلاحیت و قواعد آن
۲۳۸	گفتار اول: قواعد صلاحیت

۲۴۰	الف) قاعده صلاحیت محلی
۲۴۳	ب) قاعده صلاحیت ذاتی
۲۴۵	ج) قاعده صلاحیت شخصی
۲۴۶	د) قاعده صلاحیت نسبی
۲۴۸	۴-۱. آثار قواعده صلاحیت
۲۴۹	۴-۲. تعیین مرجع صلاحیت‌دار در جرایم مختلف
۲۵۲	۴-۳. موارد عدول از قواعد صلاحیت یا موارد استثناء بر قواعد صلاحیت
۲۵۲	الف) احالات
۲۵۲	۱. ایفای اجابت
۲۵۳	۲. موارد احالات
۲۵۵	۳. تشریفات احالات
۲۵۶	ب) صلاحیت اضافی
۲۵۶	۱. متهم واحد و جرایم متعدد
۲۵۷	۱-۱. جرایم مختلف
۲۵۸	۲-۱. جرایم یکسان یا دارای مجازات‌های مساوی
۲۶۰	۳-۱. صلاحیت اضافی به اعتبار شخصیت مرتکب
۲۶۳	۴-۱. صلاحیت اضافی در رسیدگی به جرایم اطفال
۲۶۴	۵-۱. صلاحیت اضافی به اعتبار دادگاه رسیدگی‌کننده
۲۶۶	۶-۱. صلاحیت اضافی در جرایم ارتكابی خارج از کشور
۲۶۷	۲. جرم واحد و متهمین متعدد
۲۶۸	گفتار پنجم: نحوه حل اختلاف در صلاحیت
۲۶۸	الف) صلاحیت محلی
۲۶۹	ب) صلاحیت ذاتی

فصل ششم: قواعد حاکم بر دادرسی و نحوه رسیدگی جرایم	۲۷۱
گفتار اول: قواعد حاکم بر دادرسی	۲۷۱
الف) اصل برائت	۲۷۱
ب) اصل بی طرفی قاضی	۲۷۳
۱. جهات رد قاضی	۲۷۳
۲. مدت ایراد رد قاضی	۲۷۶
۳. قرار امتناع از رسیدگی	۲۷۶
۴. اعتراض به قرار امتناع از رسیدگی	۲۷۷
ج) اصل عادلانه و منصفانه بودن دادرسی	۲۸۰
د) اصل علنی بودن دادرسی	۲۸۰
ه) اصل تضییع حتماً دفاع متهم	۲۸۳
۱. جهات وکیل	۲۸۵
۲. عدم حضور متهم در جلسه دادرسی	۲۸۶
۳. حق مطالعه پرونده توسط طرفین امر کیفری یا وکلای آنان	۲۸۶
گفتار دوم: تشریفات دادرسی در دادگاههای کیفری	۲۸۷
الف) کیفیت شروع به رسیدگی	۲۸۷
ب) ترتیب رسیدگی	۲۹۰
پ) اخذ آخرین دفاع متهم	۲۹۲
ت) ایجاد سازش بین طرفین امر کیفری	۲۹۲
ث) رسیدگی به ادله اثبات جرم	۲۹۳
ج) رسیدگی در دادگاه کیفری یک	۲۹۸
۱. مقررات مربوط به مقدمات رسیدگی	۲۹۹
۲. مقررات مربوط به ترتیب رسیدگی	۳۰۳
۳. مقررات صدور رأی	۳۰۴
چ) رسیدگی در دادگاه بخش	۳۰۶

ح) رسیدگی در دادگاه اطفال و نوجوانان	۳۰۷
۱. صلاحیت دادگاه اطفال	۳۰۷
۲. تشکیلات دادگاه اطفال	۳۰۹
۳. ترتیب رسیدگی و صدور رأی	۳۱۰
۴. دادسرای ویژه نوجوانان	۳۱۱
گفتار سوم: مدت صدور رأی	۳۱۳
گفتار چهارم: ماهیت رأی	۳۱۴
الف) رأی استماعی	۳۱۴
ب) رأی محکومیت	۳۱۶
گفتار پنجم: کیفیت صدور رأی	۳۱۶
گفتار ششم: نوع رأی	۳۱۸
الف) رأی حضوری	۳۱۸
ب) رأی غیابی	۳۱۸
فصل هفتم: طرق اعتراض به احکام کیفری	۳۱۹
گفتار اول: طرق عادی	۳۲۰
الف) واخواهی	۳۲۰
۱. موارد غیابی بودن رأی	۳۲۰
۲. جرایم قابل رسیدگی غیابی	۳۲۱
۳. مدت اعتراض به رأی غیابی	۳۲۱
۴. آثار واخواهی	۳۲۱
۴-۱. اثر تعلیقی	۳۲۲
۴-۲. اثر الغایی	۳۲۲
ب) تجدیدنظرخواهی و فرجام‌خواهی	۳۲۳
۱. احکام قابل تجدیدنظر و فرجام	۳۲۳

۲۲۵	۲. مرجع تجدیدنظرخواهی
۲۳۰	۳. مقررات مشترک تجدیدنظر و فرجام
۲۳۰	۳-۱. تجدیدنظر یا فرجام تبعی
۲۳۱	۳-۲. اسقاط حق تجدیدنظر یا فرجام
۲۳۱	۳-۳. درخواست یا دادخواست تجدیدنظر و فرجام
۲۳۱	۳-۴. مرجع تقدیم دادخواست یا درخواست تجدیدنظر و فرجام
۲۳۳	۳-۵. استرداد تجدیدنظر یا فرجام
۲۳۴	۴. مقررات تجدیدنظرخواهی
۲۳۴	۴-۱. رسیدگی در دادگاه تجدیدنظر
۲۳۴	۴-۱-۱. مقام ارجاع کننده پرونده
۲۳۵	۴-۱-۲. ترتیب رسیدگی
۲۳۵	۴-۱-۳. نحوه صدور رأی
۲۳۷	۴-۱-۴. شریفات رسیدگی
۲۳۹	۴-۱-۵. اخذ تأمینات از متهم
۲۳۹	۴-۱-۶. مهلت صدور رأی
۲۴۰	۴-۱-۷. صدور رأی غیابی
۲۴۰	۴-۱-۸. اصلاح حکم بدوی
۲۴۰	۴-۱-۹. کیفیت صدور رأی حضوری
۲۴۲	۴-۲. مهلت تجدیدنظرخواهی و فرجام خواهی
۲۴۲	۴-۳. متقاضیان تجدیدنظر و فرجام
۲۴۲	۴-۴. جهات تجدیدنظرخواهی
۲۴۳	۴-۵. آثار تجدیدنظرخواهی
۲۴۳	۴-۵-۱. اثر تعلیقی
۲۴۳	۴-۵-۲. اثر انتقالی
۲۴۴	۴-۵-۲-۱. محدودیت مرجع تجدیدنظر در رسیدگی

۳۴۵	۲-۲-۵-۴. محدودیت مرجع تجدیدنظر در تشدید مجازات
۳۴۶	۵. فرجام‌خواهی
۳۵۲	۱-۵. رسیدگی فرجامی در دیوان عالی کشور
۳۵۳	۱-۱-۵. رسیدگی شکلی
۳۵۳	۱-۱-۵. نقض با ارجاع
۳۵۳	۲-۱-۵. نقض بلاارجاع
۳۵۴	۲-۵. کیفیت ارجاع پرونده
۳۵۵	۲-۵. جهت فرجام‌خواهی
۳۵۶	۴. کیفیت رسیدگی
۳۵۸	گفتار دوم: طرق فسخ اعاده اعتراض به احکام کیفری
۳۵۸	الف) فرجام‌خواهی
۳۶۵	ب) درخواست اعاده دادرسی
۳۶۵	۱. موارد اعاده دادرسی
۳۶۶	۲. متقاضیان اعاده دادرسی
۳۶۶	۳. توقف یا عدم توقف اجرای حکم
۳۶۷	ج) رسیدگی در هیأت عمومی دیوان عالی کشور
۳۶۷	۱. صدور رأی وحدت رویه
۳۶۸	۲. صدور رأی اصراری

فصل هشتم: اجرای احکام کیفری و اقدامات تأمینی و تربیتی

۳۷۱	گفتار اول: احکام کیفری قابل اجرا
۳۷۵	گفتار دوم: موارد توقف یا تعویق اجرای حکم کیفری
۳۷۶	گفتار سوم: مجری احکام کیفری
۳۷۸	گفتار چهارم: وظایف قاضی اجرای احکام کیفری
۳۸۲	گفتار پنجم: اجرای مجازات قصاص، حدود و دیات

۳۸۴	گفتار ششم: اجرای مجازات‌های تعزیری
۳۸۴	الف) درخواست عفو محکوم به مجازات سلب حیات تعزیری
۳۸۵	ب) مقررات اجرای مجازات حبس
۳۸۵	۱. نوع زندان
۳۸۶	۲. انتقال زندانی
۳۸۶	۳. ممنوعیت نگهداری محکومین و متهمین در یک مکان
۳۸۷	۴. نحوه احتساب محکومیت به مجازات‌های جایگزین حبس، شلاق و جزای نقدی
۳۸۸	۵. دستور آزادی محکوم‌علیه پس از اتمام مدت حبس
۳۸۹	۶. وامان بودن مجازات حبس و انفصال موقت از خدمت
۳۸۹	۷. بررسی محکوم به حبس
۳۹۱	۸. مال‌جو و درم‌اندازی
۳۹۲	۹. ارتکاب تعسف انتصابی توسط زندانی
۳۹۳	۱۰. تشکیل کاروان اصلا و تربیت اطفال و نوجوانان
۳۹۴	گفتار هفتم: اجرای محکومیت‌های مالی
۳۹۴	الف) پرداخت جزای نقدی
۳۹۶	۱. تخفیف میزان جزای نقدی
۳۹۶	۲. تقسیط جزای نقدی
۳۹۸	ب) پرداخت دیه
۳۹۹	۱. تقسیط دیه
۳۹۹	۲. فوت محکوم به پرداخت دیه
۴۰۰	پ) رد مال به محکوم‌له
۴۰۰	ت) اخذ محکوم‌به از محل تأمین تودیع محکوم‌علیه
۴۰۱	ث) ارتباط اجرای محکومیت‌های مالی با قانون اجرای احکام مدنی
	گفتار هشتم: اجرای قرار تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، قرار تعویق صدور حکم، نظام
۴۰۱	نیمه‌آزادی و آزادی تحت نظارت سامانه‌های الکترونیکی

الف) مقررات مربوط به تعلیق اجرای مجازات ۴۰۲

ب) مقررات نظام نیمه‌آزادی و آزادی تحت نظارت سامانه‌های الکترونیکی ۴۰۳

پ) مقررات مشترک قرار تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، قرار تعویق صدور حکم،
نظام نیمه‌آزادی و آزادی تحت نظارت سامانه‌های الکترونیکی ۴۰۴

نمونه مسائل امتحانی: ب) آیین دادرسی کیفری (۲) ۴۰۶

سخ مسائل امتحانی: ب) آیین دادرسی کیفری (۲) ۴۱۶

منابع و مآخذ ۴۲۹

الف) فارسی ۴۲۹

ب) خارجی ۴۳۳

پیشگفتار

از آغاز تدریس درس آیین دادرسی کیفری در دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم قضایی دانشگاه شاهد و سایر دانشگاه‌ها، جزوات درسی آیین دادرسی کیفری (۱) و (۲) که دربردارنده تدریجات و مطالب این کتاب بود به‌عنوان برنامه درسی دوره کارشناسی تدریس گردیده است.

اگرچه در آغاز کار، مطالب سرالاس به‌صورت شفاهی تدریس می‌شد، لیکن در سال ۱۳۷۳ (سال حاکمیت قانون دادگاه‌های عامه) به‌سال ۱۳۸۱ (پس از احیاء دادرسی) این مطالب توسط دو تن از دانشجویان علاقمند دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی آقایان رضا خاتمی و احمد خاوهی تقریر شد تا اینکه در سال ۱۳۸۵ با ویراستاری و حک و اصلاح نهایی توسط اینجانب به‌صورت جزوات درسی به دانشجویان ارائه شده است.

نظر به اینکه تعدادی از همکاران در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی جزوات مذکور را به‌عنوان منبع درسی مورد استفاده قرار می‌دهند، لذا به درخواست مکتب آن‌ها و درخواست دانشجویان مقطع کارشناسی با چاپ و انتشار این جزوات به‌صورت یک جلد کتاب موافقت نموده و انتشارات جنگل، زحمت چاپ و تکثیر آن را برعهده گردانیدند. ضمن تشکر و سپاس از مسئولین انتشارات مذکور و نیز با تشکر از زحمات دانشجو علی فوق‌الذکر و با تشکر از آقای امین لشکری که در چاپ و تکثیر کتاب حاضر متحمل زحمات فراوان شده‌اند، یادآوری نکات ذیل را ضروری می‌دانم:

۱. مطالب کتاب همان‌طور که از عنوان آن پیداست، به‌عنوان یک منبع درسی صرفاً جهت آموزش و تدریس در مقطع کارشناسی رشته حقوق تهیه و تنظیم شده است.

بدیهی است تشریح و تفصیل مطالب باید توسط اساتید محترم مربوطه در کلاس صورت گیرد. زیرا تجزیه و تحلیل برخی از موضوعات نیاز به تهیه و نگارش چندین جلد کتاب دارد که اگر عمری باقی بود و مجالی دست داد، به حول و قوه الهی نسبت به تهیه و نگارش آن اقدام خواهم نمود. به علاوه برخی از موضوعات آیین دادرسی کیفری مثل صلاحیت و قواعد آن یا طرق عادی و فوق العاده اعتراض به احکام کیفری توسط دانشجویان مقاطع دکترا و کارشناسی ارشد در دانشگاه‌های مختلف به عنوان موضوع رساله و پایان نامه مورد بحث و بررسی تفصیلی قرار گرفته و قطعاً موضوعات دیگر نیز مورد بررسی و تحلیل قرار خواهند گرفت.

۲. در پایان این کتاب، تعدادی از مسائل امتحانی دروس آیین دادرسی کیفری (۱) و آیین دادرسی کیفری (۲) و پاسخ آنها از سال ۱۳۷۸ تا سال ۱۳۸۵ به منظور انجام تمرین‌های ذهنی و فکری در مطالب این دروس و تقویت نیروی اندیشه و آشنایی با نحوه استدلال و تحلیل مطالب حقوقی و روش به کارگیری مستندات قانونی در سطح دوره کارشناسی برای استنباط بیان انتخاب گردیده است.

۳. حتی المقدور سعی شده مسائل رایج و اصطلاحات حقوقی به زبان فرانسه در پاورقی‌ها آورده شود تا مورد استفاده دانشجویان فرانسه زبان قرار گیرد.

۴. مطالب این کتاب مطابق برنامه دروس حقوق، تحقیقات و فناوری در فصول اول، دوم و سوم مربوط به درس آیین دادرسی کیفری (۱) و در فصول چهارم، پنجم، ششم، هفتم و هشتم مربوط به درس آیین دادرسی کیفری (۲) می باشد.

از خوانندگان گرامی استدعا دارم که کاستی‌ها را بمبوضا را غمض عین فرموده و از ارائه رهنمودها و ارشادات خود در جهت افزایش و تکمیل مطالب کتاب و رفع نقایص دریغ نورزند.

برای همکاران محترم در راه آموزش و تنویر افکار و برای دانشجو جوان عزیز در بهره گیری از اندیشه های گران استادان خویش آرزوی موفقیت روزافزون دارم.

مقدمه

درس آیین دادرسی کیفری برخلاف سایر دروس کیفری، بعد از فراغت از تحصیل، سریعاً آموخته‌های آن یک فارغ التحصیل حقوقی را نشان می‌دهد. در مشاغلی که فارغ التحصیل این رشته به آن وارد می‌شود اعم از قضاوت، وکالت و مشاورت در سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی یا غیردولتی، چنان‌چه بر مقررات و قواعد دادرسی تسلط نداشته باشد، ضعف علمی وی زودتر نشان داده می‌شود.

به عنوان مثال وقتی شخص متهم به ارتکاب جرمی را نزد قاضی بیاورند، وی باید در مهلت قانونی (۲۴ ساعت) به متهم تفهیم اتهام نموده و سپس با صدور قرار مناسب در مورد آزادی یا عدم آزادی او تصمیم بگیرد. بنابراین فرصت کافی در اختیار وی نیست تا با مطالعه و مراجعه به قوانین تصمیم لازم اتخاذ نماید بلکه در دعای کیفری همان‌طور که فوقاً اشاره شد، مکلف است در فرجه قانونی تصمیم بگیرد.

در چنین مواردی قاضی نمی‌تواند به بهانه ندانستن مقررات از اتخاذ تصمیم خودداری نماید و علی‌القاعده فرض بر این است که فارغ التحصیل حقوقی که پس از موفقیت در امتحان کتبی و شفاهی قوه قضاییه و گذراندن حداقل شش ماه عدالت یک سال کارآموزی ابلاغ قضایی گرفته، مسلط بر مقررات است و باید از عهده کار برآید. به عبارت دیگر هنگام صدور قرار تأمین از قبیل قرار کفالت یا وثیقه نمی‌تواند تصمیم‌گیری در این زمینه را به آینده موکول کند. زیرا در امور کیفری اصل تسریع رسیدگی حاکم است و الزاماً باید در مهلت مقرر تصمیم بگیرد که متهم آزاد شود یا نه و اگر بنا بر آزادی است با چه قرار باشد و اگر بنابر بازداشت است با چه قرار تأمینی

باشد؟ بنابراین فرصتی ندارد تا پس از مطالعه لازم تصمیم‌گیری نماید. چنان‌چه قاضی سریعاً (در مهلت مقرر) تصمیم نگیرد، ممکن است تخلف انضباطی محسوب شود.

اما در مورد امور کیفری ماهوی چنین نیست. مثلاً اگر پرونده‌ای به قاضی ارجاع شود که در تشخیص نوع اتهام متهم شک دارد، بدین معنی که مرتکب جعل یا جرم دیگری شده و یا عنوان بزه، سرقت، یا خیانت در امانت می‌باشد یا کلاهبرداری تلقی می‌شود، در چنین مواردی قاضی برای تطبیق عمل ارتكابی با قانون جزا (مقررات ماهوی) فرصت دارد و هیچ اشکالی پیش نمی‌آید که پس از مطالعه نظر قضایی خود را اعلام نماید. اما همان‌طوری که گفته شد در اجرای مقررات شکلی، به محض اینکه شخص متهم را نزد قاضی آورده، من باید ظرف ۲۴ ساعت تفهیم اتهام نموده و قرار تأمین صادر نماید و این قرار باید با عمل ارتكابی متناسب باشد و اگر این مقررات رعایت نشود، قاضی متخلف محسوب می‌شود. علیهذا مقررات شکلی به مراتب از قواعد کیفری دیگر دارای اهمیت بیشتری است.

در واقع قواعد مقررات آیین دادرسی کیفری حکم ابزار کاری را دارد که قاضی هر روز در رسیدگی پرونده‌ای کیفری با آن سروکار دارد. لذا قبل از ورود در ماهیت امر کیفری باید مقررات شکلی را در مورد اتهام کار گیرد، تا پس از بررسی همه جانبه و جمع‌آوری ادله ارتکاب جرم در خصوص احراز یا عدم احراز وقوع جرم از ناحیه متهم با صدور قرار نهایی اتخاذ تصمیم نماید.

قواعد دادرسی از دو جهت حائز اهمیت است. از یک طرف وابسته به حاکمیت و نظام است. چرا که اجرای این قواعد برعهده بخشی است که حاکمیت یعنی قوه قضاییه است که از طریق مراجع مربوطه اعمال می‌گردد. در جرایمی که ماهیت جنبه عمومی است سازمانی بنام دادسرا مسئولیت تعقیب متهم را برعهده دارد که این وظیفه از جانب جامعه و ملت به دادستان (مدعی العموم) تفویض گردیده است.

دادستان با در اختیار داشتن مقامات قضایی لازم از قبیل دادیار و بازپرس به تعقیب متهمین به ارتکاب جرایم با اجرای مقررات و قواعد دادرسی اعمال حاکمیت نموده و حقوق جامعه را استیفاء می‌کند و از این رهگذر امنیت و آسایش عمومی را پاس داشته و تأمین می‌نماید. تشکیل پرونده، دستور تعقیب و گردآوری ادله ارتکاب جرم از وظایف عمده دادسرا می‌باشد. سپس با صدور حکم محکومیت از سوی دادگاه ذیصلاح و اجرای

مجازات از سوی دادسرا نظم عمومی برقرار و احقاق حق می‌شود. بنابراین قواعد شکلی همانند قواعد ماهوی کیفری وابسته به حاکمیت و نظام است.

از طرف دیگر قواعد دادرسی با حقوق و آزادی‌های فردی ارتباط مستقیم دارد. چرا که حقوق اصحاب امر کیفری (شاکی و متهم) نیز باید از طریق اعمال قواعد دادرسی تأمین و تضمین گردد. علی‌الخصوص حقوق متهم که در روند دادرسی با اعمال حاکمیت از سوی مقامات قضایی ممکن است تحت‌الشعاع اختیارات قاضی قرار گرفته و حدوش شود. بنابراین قانونگذار در تدوین مقررات و قواعد شکلی باید به این دو خلیصه توجه وافی نشان دهد و مقررات را به‌گونه‌ای تنظیم نماید که هم منافع جامعه را تأمین کند و هم حقوق و آزادی‌های فردی رعایت شود. به عبارت دیگر میان دو مؤلفه (حقوق جامعه و حقوق فردی) تعادل ایجاد نماید.

در این کتاب تلاش شده است که دانشجوی مقطع لیسانس (کارشناسی) با کلیات قواعد و مقررات دادرسی کیفری آشنا شود تا پس از فراغت از تحصیل که وارد بازار کار می‌شود با تسلط بر این قواعد بتواند در عهد ایفای وظایف خویش برآید.

مطالب این کتاب در هشت فصل تهیه و تنظیم گردیده است.

در فصل اول کلیات آیین دادرسی کیفری، تعریف، موضوع، اهداف و منابع و ارتباط آیین دادرسی کیفری با سایر رشته‌های حقوق کیفری و همچنین وجوه افتراق قوانین شکلی و ماهوی کیفری مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند.

در فصل دوم مشخصات و ویژگی‌های نظام‌های مختلف دادرسی کیفری مانند نظام دادرسی اتهامی، تفتیشی، مختلط و نظام دادرسی اسلامی مورد مطالعه قرار می‌گیرند.

در فصل سوم دعاوی ناشی از جرم و قواعد رسیدگی آنها مورد بررسی قرار گرفته و مقررات کلی حاکم بر دعوی عمومی و دعوی خصوصی ناشی از جرم مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. سپس وظایف و اختیارات مقام قضایی در روند دادرسی کیفری در مراحل کشف و تحقیق جرایم و همچنین تعقیب متهم مورد اشاره قرار می‌گیرد. خصوصاً اختیارات مقام قضایی در صدور قرارهای تأمین و قرارهای نهایی مورد بحث و فحص قرار می‌گیرند.

بدیهی است مطالب این فصل از دو فصل قبلی از اهمیت بیشتری برخوردار بوده و دارای جنبه عملی و کاربردی است.

در فصل چهارم سازمان و تشکیلات قضایی در امور کیفری در مراحل مختلف دادرسی (بدوی، تجدیدنظر و عالی) مورد بررسی قرار می گیرند.

در فصل پنجم صلاحیت و قواعد آن مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و آثار قواعد صلاحیت و موارد عدول از قواعد صلاحیت مورد بررسی و مطالعه قرار می گیرند.

در فصل ششم نحوه رسیدگی به جرایم و قواعد و اصول حاکم بر دادرسی مورد بررسی قرار گرفته و در خصوص نحوه صدور رأی، ماهیت و نوع رأی بحث خواهد شد.

در فصل هفتم، طرق اعتراض به احکام کیفری (طرق عادی و طرق فوق العاده) مانند واخواهی، تجدیدنظرخواهی و فرجام خواهی و اعاده دادرسی مورد بررسی و تحلیل قرار خواهد گرفت.

در فصل هشتم، مقررات مربوط به اجرای احکام کیفری مورد بحث و بررسی قرار می گیرند. اجرای مجازات های قصاص، حدود، دیات و تعزیرات و همچنین اجرای تأسیسات حقه قضایی پیش بینی شده در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ از قبیل اجرای قرار تعلیق مجازات آزادی مشروط، قرار تعویق صدور حکم، نظام نیمه آزادی و آزادی تحت نظارت سامانه های الکترونیکی، مباحث جدیدی هستند که مورد بررسی و اشاره قرار می گیرند.

رجب گلدوست جویباری

عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی